

Vergaderjaar 2009–2010

31 930

Wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten (vereenvoudiging bedrijfsopvolgingsregeling en herziening tariefstructuur in de Successiewet 1956, alsmede introductie van een regeling voor afgezonderd particulier vermogen in de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Successiewet 1956)

C

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN¹

Vastgesteld 27 november 2009

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel heeft de commissie aanleiding gegeven tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen. De inbreng wordt per fractie weergegeven.

De leden van de **CDA**-fractie hebben met belangstelling en waardering kennis genomen van de voorstellen tot wijziging van de Successiewet 1956. Zij pleiten al jaren voor een verlaging van de successierechtstarieven, in het bijzonder van het extreem hoge derdentarief van 68%, en zijn verheugd dat met dit wetsvoorstel een belangrijke stap in deze richting wordt gezet. Ook de vereenvoudiging van de tariefstructuur kan op de instemming van de leden van de CDA-fractie rekenen. Wel zijn deze leden van mening dat met dit wetsvoorstel nog niet het eindpunt van dit proces is bereikt. Dat geldt zowel voor de hoogte van de tarieven en vrijstellingen, maar ook voor de grondslagen van de successieheffing als zodanig. Zo dient naar de mening van de leden van de CDA-fractie nader onderzoek te worden gedaan naar zin en noodzaak van een afzonderlijke successieheffing naast een principieel op heffing naar draagkracht gebaseerde inkomstenbelasting.

Uitgaande van het huidige gegeven dat er een successiewet bestaat, zou naar de mening van deze leden het beginsel van de bevoorrechte verkrijging ertoe moeten leiden dat consequent wordt vast gehouden aan een benadering vanuit de verkrijger. Dat is echter nog niet overal het geval. Zo is in de huidige successiewet nog steeds de woonplaats van de erflater of schenker bepalend. Ook zou naar de mening van deze leden een economisch eigendomsbegrip centraal moeten staan. De regering heeft aangegeven dat de tijd ontbrak om hier op een effectieve en efficiënte wijze vorm en inhoud aan te geven. De leden van de CDA-fractie hebben hier begrip voor, maar zij wensen wel te onderstrepen dat dit nogmaals bevestigt dat het onderhavige wetsvoorstel geen eindstation maar slechts een tussenfase inluidt in de richting van een fundamentele herziening en wellicht zelfs afschaffing van de Successiewet 1956.

¹ Samenstelling:

Van den Berg (SGP), Bemelmans-Videc (CDA), Terpstra (CDA), Ten Hoeve (OSF), Kox (SP), Vedder-Wubben (CDA), Biermans (VVD), Essers (CDA) (voorzitter), Noten (PvdA), Sylvester (PvdA), Schouw (D66), Van Driel (PvdA), Doek (CDA), Leijnse (PvdA), Peters (SP), De Boer (CU) (vice-voorzitter), Reuten (SP), Hofstra (VVD), Asscher (VVD), Laurier (GL), Hermans (VVD), Koffeman (PvdD), Böhler (GL), Elzinga (SP) en Yildirim (Fractie-Yildirim).

Na de uitgebreide behandeling in de Tweede Kamer is over veel technische aspecten van dit wetsvoorstel duidelijkheid verschaft. De leden van de CDA-fractie hebben desalniettemin nog een aantal vragen die zij voorafgaande aan de plenaire behandeling graag beantwoord wil zien.

Door de regering is toegezegd dat indien staande huwelijk het huwelijks-goederenregime wordt gewijzigd in een algehele gemeenschap van goederen geen sprake is van schenking. Is dit ook het geval indien een beperkte gemeenschap, bijvoorbeeld alleen ten aanzien van een pand, staande huwelijk wordt aangegaan?

Bij «ruzieboedels» is de in art. 1, derde lid vermelde termijn nogal kort. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in het geval van agrariërs waarbij een bedrijf wordt verdeeld tussen de broers en zusters en een broer een niet opeisbare lening krijgt. De rente is dan een essentieel punt, waar men in de regel niet snel uit is. Ziet de regering mogelijkheden om deze termijn te verlengen?

Naar verwachting zal amendement nr. 79 over de bedrijfsopvolgingsregeling in de praktijk veel uitvoeringsproblemen veroorzaken omdat de hoogte van de vrijstelling afhankelijk is van de waarde van de objectieve onderneming die door de vennootschap wordt gedreven. In hoeverre kan aan deze praktische problemen in een uitvoeringsregeling worden tegemoet gekomen en wanneer is deze uitvoeringsregeling te verwachten? Uit de beknopte toelichting op dit amendement blijkt dat een aanmerkelijkbelangpakket als een objectieve onderneming wordt gezien. Wordt het dan niet erg aantrekkelijk voor belastingplichtigen om de aandelen van een concern niet langer via een holding te houden, maar rechtstreeks in de werkmaatschappijen?

Indien een houdstermaatschappij van vader een werkmaatschappij overdraagt aan de zoon tegen een vordering, wordt deze vordering niet als een materiële onderneming gezien. Waarom is voor deze situatie voor de successiewet geen overgangsregeling in het leven geroepen, terwijl die mogelijkheid in het kader van doorschuiving in de inkomstenbelasting wel is gecreëerd (zie wetsvoorstel 32 129, Overige fiscale maatregelen)? Voor zowel de toepassing van de successiewet als voor de inkomstenbelasting is het expliciet aansluiting zoeken bij de materiële onderneming immers nieuw.

De leden van de CDA-fractie leggen de volgende casus voor:
Vader is 100% aandeelhouder in Holding 1; Holding 1 is 100% aandeelhouder in Werk BV.

Holding 1 verkoopt op 30 december 2009 alle aandelen in Werk BV voor de waarde in het economische verkeer aan Holding 2 (waarvan de zoon 100% aandeelhouder is). De koopsom wordt schuldig erkend en omgezet in een zakelijke geldlening. In Holding 1 zitten verder geen activa/passiva. De zoon is al meer dan 3 jaar in dienstbetrekking bij Werk BV.

Op 2 januari 2010 schenkt vader de aandelen in Holding 1 aan zijn zoon.
Fiscale gevolgen:

1. Aanmerkelijkbelangheffing: de (koop)vordering kwalificeert als ondernemingsvermogen op basis van art. 4.17a, achtste lid, (nieuw), Wet IB 2001, maar bij schenking geldt de geruisloze doorschuiving ex art. 4.17c (nieuw) Wet IB 2001 niet, omdat in dit artikel expliciet art. 4.17a, achtste lid (nieuw), Wet IB 2001 niet van overeenkomstige toepassing is verklaard. Conclusie: 25% heffing.
2. Schenkbelasting: de vordering kwalificeert niet als ondernemingsvermogen, conclusie: schenkbelasting (geen BOR).

Variant: vader overlijdt op 2 januari 2010.

Fiscale gevolgen:

1. Aanmerkelijkbelangheffing: de (koop)vordering kwalificeert als ondernemingsvermogen op basis van art. 4.17a, achtste lid 8 (nieuw), Wet IB 2001. Conclusie: geruisloze doorschuiving, geen aanmerkelijkbelangheffing.
2. Erfbelasting: de vordering kwalificeert niet als ondernemingsvermogen, conclusie: successierecht (geen BOR).

De vraag van de leden van de CDA-fractie is of deze uitkomst klopt. Zo ja, acht de regering deze uitkomst ook logisch? Is de indruk juist dat er een ongelijkheid schuilt in de aangekondigde wetgeving met betrekking tot de kwalificatie van koopvorderingen, die zich met name bij overlijden manifesteert?

De leden van de CDA-fractie hebben zich verbaasd over de bij amendement nr. 84 aangebrachte regeling voor mantelzorgers. Indien een kind met een mantelzorgcompliment inwoont bij een hulpbehoevende ouder kan het kind aanspraak maken op de partnervrijstelling. Indien beide ouders echter nog in leven zijn, kan het inwonende kind geen aanspraak maken op de partnervrijstelling. Dit kan ook niet als het kind om de hoek woont. In hoeverre ziet de regering mogelijkheden om deze regeling in de nabije toekomst zodanig aan te passen dat zij niet meer op gespannen voet staat met hetgeen burgers als redelijk en billijk zullen ervaren?

Hoe verhoudt de overgangsregeling van art. XII, lid 1, onderdeel 2 zich ten opzichte van amendement 46 over samenwonenden zonder samenlevingscontract met een wederzijdse zorgverplichting?

Sinds jaar en dag wordt in testamenten bepaald dat over vorderingen de enkelvoudige rente omgerekend naar 6% samengesteld moet worden vergoed. Met name voor de kinderen waarvan één ouder reeds is overleden (dus een nalatenschap is opengevallen) is het extra zuur dat dit nu ineens onder art. 9 Successiewet kan gaan vallen bij overlijden van de langstlevende. Er is door de regering in dit verband een toezegging gedaan voor nalatenschappen opengevallen vóór 1 januari 1993, maar de vraag is of deze termijn niet kan worden opgerekt voor nalatenschappen opengevallen tot bijvoorbeeld 1 januari 2010. Anders zou dit onredelijk kunnen uitpakken.

Stel dat de nalatenschap onder andere uit een huis van 100 bestaat. Daartegenover verkrijgt het kind een vordering van 100 met een rente van 6% samengesteld, de andere deelgenoot verkrijgt het huis van 100. Klopt het dat in het geval dit een legaat is, de oprenting onder art. 10 kan vallen en als het een verdeling is niet? Als dit zo is, is dat opmerkelijk aangezien het idee achter de successiewet is dat een rendement wordt behaald van 6%. Dus zowel degene die het huis krijgt als degene die de vordering krijgt, maakt een rendement van 6%. Aangezien dit tegen elkaar wegvalt, is er geen uitholling. Dan moet het ook niet uitmaken of het een legaat of een verdeling is. Kortom, ook voor de leden 6, 7 en 9 moet onverkort gelden dat er maximaal 6% rente over kan worden vergoed. Kan de regering dit bevestigen?

Indien een ouder in slechts één jaar vergeet een bedrag schuldig te erkennen tegen een rente van ten minste 6%, geldt het in art. 10, derde lid beschreven gevolg van de toerekening van het genot van vruchtgebruik voor het volledige bedrag. Is hier niet sprake van overkill? Zou een tijdsevenredige toerekening niet veel billijker zijn?

Hoe kan de aftrek als bedoeld in art. 7, eerste lid worden bepaald als een kind op het moment van verkoop van het vruchtgebruik aan de ouder al de volledige eigendom heeft? Is de blote eigendoms waarde dan ten tijde van de rechtshandeling bepalend?

Bij de fictiebepalingen wordt rekening gehouden met het opgeofferd bedrag vermeerderd met 6% enkelvoudige rente (art. 7, derde lid). De leden van de CDA-fractie vragen zich af of dit niet de samengestelde rente moet zijn. Deze wordt immers misgelopen. Het argument dat onder andere ook heffingsrente enkelvoudig wordt berekend, is naar de mening van deze leden geen afdoende verklaring. Graag vernemen zij een nadere verklaring hiervoor van de regering.

Bij de herroepelijke schenking wordt bij herroeping schenkbelasting teruggegeven. Zijn in de tussentijd vruchten genoten door de begiftigde, dan wordt de teruggave verminderd met de schenkbelasting die zou zijn geheven als die vruchten destijds in één keer waren geschonken. In het oorspronkelijke voorstel werd de teruggave ook vermeerderd met enkelvoudige rente. Dit is bij de eerste nota van wijziging geruisloos verdwenen. De vraag is waarom dit is gebeurd. Zou ook in dit geval niet samengesteld renteverlies berekend moeten worden?

De schenking onder opschortende voorwaarde wordt voor de toepassing van de Successiewet 1956 geacht fictief tot stand te zijn gekomen op het moment dat de voorwaarde wordt vervuld. Als gevolg van het wijzigen van het fiscale totstandkomingsmoment ten opzichte van het civielrechtelijke moment, kunnen de fiscale gevolgen van schenkingen onder opschortende voorwaarde die vóór 1 januari 2010 tot stand zijn gekomen en voltooid zijn, geheel anders zijn dan waar de schenker destijds vanuit is gegaan. Hoe zal hieraan precies worden tegemoet gekomen?

Bij een vruchtgebruiklegaat tegen inbreng van de waarde ten behoeve van de langstlevende ouder krijgen de kinderen de blote eigendom van de nalatenschap. Daarnaast krijgen zij een vordering op de langstlevende ter grootte van het vruchtgebruik. Klopt het dat in deze gevallen zowel art. 10, eerste lid (de langstlevende krijgt het vruchtgebruik immers ten laste van zijn eigen vermogen) als art. 10, zesde lid (op de inbrengschuld) van toepassing is met als gevolg dubbele heffing? Indien het antwoord op deze vraag positief is, is het de vraag of deze dubbele heffing niet moet worden geredresseerd.

Kan de regering toezeggen dat de verhoogde vrijstelling van € 50 000 ten behoeve van de aankoop van een eigen woning ook kan worden aangevend voor de vervroegde aflossing van een schuld die kinderen bij de ouders dan wel een bank zijn aangegaan ten behoeve van de aankoop van een eigen woning? Dezelfde vraag stellen de leden van de CDA-fractie ten aanzien van de aflossing van een studieschuld aangegaan voor een studie of opleiding voor een beroep van minimaal € 20 000.

Aan de verhoogde vrijstelling van € 50 000 ten behoeve van het betalen van een studie of opleiding voor een beroep van minimaal € 20 000 ligt de veronderstelling ten grondslag dat ouders die een dergelijke studie voor hun kinderen betalen een schenking verrichten. Is de regering van mening dat deze vooronderstelling in zijn algemeenheid juist is? Kan ook niet worden verdedigd dat het vergoeden van een studie niet als een schenking wordt gezien maar als behorend tot de verplichtingen die samenhangen met de opvoeding van kinderen?

De leden van de CDA-fractie hebben veel moeite met het thans aangebrachte onderscheid tussen ANBI's en SBBI's. Is het wel mogelijk om een onderscheid te maken tussen algemeen nut en sociaal belang? Sociaal belang wordt gedefinieerd als: *«een particulier belang dat gediend wordt met activiteiten die bijzondere maatschappelijke waarde hebben, omdat ze bijdragen aan een sterkere en gezondere samenleving»*. Waarom zou bijvoorbeeld een harmonievereniging die een belangrijke rol inneemt in

het culturele en sociale leven van een gemeenschap doordat zij diverse belangrijke gebeurtenissen in die gemeenschap muzikaal opluistert, variërend van het binnenhalen van Sinterklaas tot het geven van (gratis) concerten voor de gehele gemeenschap, jonge mensen leert om met anderen muziek te maken en sociale barrières slecht door jong en oud, arm en rijk, hoog- en laagopgeleid te verenigen in het maken van muziek, geen ANBI mogen zijn alleen omdat leden van deze harmonie ook persoonlijk plezier beleven aan het maken van muziek binnen deze vereniging? Algemeen nut, altruïsme en persoonlijke behoeftebevrediging hoeven elkaar niet uit te sluiten, sterker nog: in de regel versterken ze elkaar alleen maar. In dit verband vragen deze leden ook om een reactie van de regering op de door prof. Van Vijfeijken in Weekblad fiscaal recht 2009/6819 gedane suggestie om particulier belang te beperken tot economische voordelen en het woord «sociaal» toe te voegen aan het begrip algemeen nut, zodat één ANBI-begrip ontstaat.

Een consequentie van de thans voorgestelde regeling is dat SBBI's die voorheen ANBI's waren, zoals koren en muziekverenigingen, inkomsten zullen verliezen doordat eenmalige giften van donateurs niet meer aftrekbaar zijn voor de inkomstenbelasting. Ook is het denkbaar dat het vervallen van de ANBI-status donateurs kopschuw zal maken. Het risico bestaat dat zij niet meer wensen te doneren aan een instelling waarvan de overheid zegt dat die geen algemeen nut behartigende instelling (meer) is. Doordat er geen register wordt aangelegd van SBBI's weten donateurs ook niet altijd van te voren of hun gift zal zijn vrijgesteld van schenkingsrecht. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de hier bedoelde instellingen de invoering van de SBBI-regeling alleen maar als een achteruitgang ervaren. Ook de aan de Commissie Financiën gerichte brief van de Vereniging Nederlandse Organisatie Vrijwilligerswerk van 19 november jongstleden getuigt hiervan. Nu in de huidige financieel moeilijke tijden ook subsidiëring en sponsoring van deze instellingen steeds lastiger is, dreigen veel van deze instellingen in de financiële gevarenszone te komen. Staat dit alles niet haaks op de oorspronkelijke bedoeling van de invoering van de SBBI-regeling?

Verder dreigen arbitraire afbakeningsproblemen te ontstaan. Individuele scoutingclubs zijn bijvoorbeeld geen ANBI's maar de landelijke overkoepelende instelling wel. Ligt het dan niet voor de hand dat eenmalige giften die in het nieuwe stelsel niet (meer) aftrekbaar zijn als ze aan een SBBI worden gedaan, voortaan worden overgemaakt aan de landelijke koepel, waarna deze de giften weer doorsluisst naar individuele SBBI's?

Kan een stichting die zich ten doel stelt een bepaald landgoed te ondersteunen en verder geen andere activiteiten onderneemt, aangemerkt blijven als ANBI?

Hoe is te verklaren dat een periodieke schenking aan een SBBI die een vereniging is met meer dan 25 leden wel aftrekbaar is in de inkomstenbelasting, maar een eenmalige gift niet? Waarom heeft in het ene geval niet te worden gevreesd voor oneigenlijk gebruik (vergelijk de brief van de Staatssecretaris van Financiën van 30 september 2009, TK, 2009–2010, 31 930, nr. 15, blz. 5) en in het andere geval wel? En mocht er al sprake zijn van mogelijk oneigenlijk gebruik, waarom worden er dan niet gerichte maatregelen ingevoerd die specifiek zien op dit oneigenlijke gebruik?

De vraag is hoe ANBI's moeten omgaan met projecten voor langere termijn die zijn gestart op grond van gebudgetteerde opbrengsten uit periodieke giften. Mensen die een dergelijke periodieke schenking zijn aangegaan, hebben dit gedaan in de verwachting dat de ontvanger de ANBI-status had en de schenking dus onbelast en aftrekbaar in de inkom-

stenbelasting was. Dit is extra cru gezien het feit dat pas sinds november 2008 expliciet is toegestaan om in de akte waarin deze schenking wordt vastgelegd te bepalen dat bij verlies van de ANBI-status de gift mag worden stopgezet. Kan de regering ervoor zorgen dat mensen die een periodieke gift zijn aangegaan te goeder trouw (dus voordat ze a. dankzij publicatie van dit wetsvoorstel konden weten dat de ANBI-status van de desbetreffende instelling wellicht zou worden ingetrokken en b. voordat per november 2008 het expliciet is toegestaan in de akte waarin de schenking wordt vastgelegd te bepalen dat de gift bij verlies van de ANBI-status mag worden stopgezet) niet getroffen worden door onderhavig wetsvoorstel?

Kan de regering toezeggen dat ten aanzien van reguliere kerkelijke en levensbeschouwelijke instellingen de veronderstelling geldt dat zij zich voor 100% richten op het algemeen belang?

Kan een Stichting Studiefonds ten behoeve van behoeftige nazaten van een familie worden aangemerkt als een afgezonderd particulier vermogen (APV)? Daarbij is het de vraag of de vrijstelling van € 5000 toereikend is en of in dat soort gevallen de regeling ook uitvoerbaar is. Hoe kunnen bijvoorbeeld alle erfgenamen worden opgespoord?

In de praktijk komen situaties voor waarin aandeelhouders in het verleden alle aandelen van een vennootschap aan een Stichting hebben overgedragen uitsluitend met de bedoeling de continuïteit van het bedrijf en de daaraan verbonden werkgelegenheid te garanderen. De Stichting met een onafhankelijk bestuur opereert als aandeelhouder van de vennootschap en reserveert en investeert de daaruit vrijkomende middelen voor respectievelijk in de onderneming en participeert in andere ondernemingen ter bevordering van de bedrijvigheid en de daaraan verbonden werkgelegenheid. De (erven van de) vroegere aandeelhouders zijn – thans, in het verleden en in de toekomst – noch statutair noch feitelijk gerechtigd tot het vermogen van de Stichting. Deelt de regering de opvatting dat in dit geval geen sprake is van een «afgezonderd particulier vermogen» (APV), maar van een zogenoemd «overig doelvermogen»? Indien naar het oordeel van de regering wel sprake is van een APV, is het dan mogelijk dat alle erven aantonen dat zij daarvan geen begunstigde zijn en dat ook niet zullen worden?

De leden van de CDA-fractie vragen de regering om een reactie op het door PricewaterhouseCoopers gedane voorstel van een familiestichting als Nederlands alternatief voor de Angelsaksische trust.

Pensioen en lijfrente zijn en blijven vrijgesteld voor het successierecht, maar de waarde ervan wordt wel geïmputeerd op de kapitaalvrijstelling. Dat is logisch gezien de achterliggende gedachte van beide vrijstellingen. Bij de behandeling van de Technische herziening Successiewet (wetsvoorstel nr. 17 041 uit 1981) is de motie-van Rey cs ingediend. Daarin werd de regering verzocht te onderzoeken op welke wijze de onevenwichtigheid kon worden weggenomen in het successiesysteem van zelfverzorgers en loontrekkers met gegarandeerde pensioenrechten. Met Brede Herwaarderung II (1993) is daar gevolg aan gegeven. Pensioen en lijfrente worden nu voor het successierecht gelijk behandeld. Voor het lijfrentebegrip wordt echter in het vijfde lid van art. 32 SW verwezen naar de pensioentekortlijfrente zoals bedoeld in art. 3 125 Wet IB 2001. De oudere kapitaalverzekering met lijfrenteclausule die wat betreft de nabestaandenvoorziening precies hetzelfde doel heeft, valt daar niet onder. Er is derhalve geen sprake van een gelijke behandeling (zie eveneens G. J. B. Dietvorst, Weekblad voor fiscaal recht 1992/6030, blz. 1530). Weliswaar biedt de oude kapitaalverzekering met lijfrenteclausule iets meer vrijheid ten aanzien van

de begunstiging, maar dat geldt niet op het punt van de aanwijzing van een nabestaande. Wat is de reden voor deze ongelijke behandeling? Ziet de regering mogelijkheden om, bijvoorbeeld in de uitvoerings sfeer, deze lijfrente op dezelfde wijze te behandelen als een nieuw-regime lijfrente onder voorwaarde dat de begunstigde zich conformeert aan het fiscale regime van de Wet IB 2001? Daarbij dient te worden bedacht dat het om een afnemend aantal polissen gaat. Bovendien komt daarvan slechts een klein deel als gevolg van overlijden tot uitkering.

De leden van de CDA-fractie vragen de regering om een reactie op de brieven van de KNB van 23 en 24 november 2009.

De leden van de **VVD**-fractie hebben kennis genomen van Wetsvoorstel 31 930. Het betreft een technisch ingewikkeld wetsvoorstel. Dat zou een ruime voorbereidings- en behandelingstijd door de Eerste Kamer rechtvaardigen. De agendering is – zeker gelet op de overige bij de Commissie Financiën onderhanden zijnde wetsvoorstellen – naar de mening van de leden van de VVD-fractie uiterst kort te noemen. De leden van de fractie van de VVD én de leden van de fractie van **GroenLinks** vragen of de regering uitvoerig en gemotiveerd kan aangeven waarom zo'n spoedige en snelle behandeling noodzakelijk is en wat de gevolgen zijn als het wetsvoorstel eerst op een later tijdstip in werking treedt? Deze vraag klemt temeer daar we hier van doen hebben met een wetsvoorstel met betrekking tot een ruim 50 jarige oude wet en waarvan de belastinglekken decennia lang door de regering zijn gedoogd.

Het wetsvoorstel introduceert de termen erfbelasting en schenkbelasting. Dat het woord recht door het woord belasting is vervangen achten zij een vooruitgang. Het Nederlands kent de woorden erfbelasting en schenkbelasting echter niet. Kan de regering aangeven, zo vragen de leden van de fractie van de VVD, waarom deze twee termen niet bijdragen tot de taalverloedering?

Mede gelet op de korte voorbereidings- en behandelingstijd verzoeken de leden van de VVD-fractie de regering om een compleet overzicht van erfgenamen, overige verkrijgers van een (deel van een) nalatenschap en begiftigden c.s., die onder dit wetsvoorstel slechter af zijn dan onder de vigerende wet. Tevens dient het overzicht aan te geven op welk punt of punten en in welke mate genoemde personen slechter af zijn en wat het budgettaire belang van reparatie van de verslechtering is. In de literatuur en de wetsgeschiedenis van dit wetsvoorstel zijn die personen weliswaar hier en daar genoemd, maar voor de beoordeling van het wetsvoorstel hebben genoemde leden behoefte aan genoemd totaaloverzicht.

In het verlengde van het vorenstaande hebben de leden van de VVD-fractie ook behoefte aan een compleet overzicht van de suggesties van in de literatuur, door deskundigen en door belangenorganisaties etc. gedane voorstellen tot het treffen van een overgangsregeling voor bestaande situaties en personen. Zij achten materiële terugwerkende kracht veelal onjuist. Tevens vernemen zij graag waarom de regering die gesuggereerde overgangsregelingen – onder vermelding van het budgettaire belang daarvan – al dan niet getroffen heeft.

In het wetsvoorstel wordt op vele plaatsen aangegeven, dat nadere regels gegeven worden bij lagere wetgeving. Graag ontvangen de leden van de VVD-fractie een overzicht van die nadere regelgeving. Welk probleem of vraag lost die regelgeving op en wat houdt die regelgeving in?

Grondslagen voor de belastingplicht

Artikel 1a van het wetsvoorstel laat na het laatste amendement terzake de mogelijkheid toe, dat kinderen die via artikel 19a WMO aan mantelzorg doen, als partner van de ouder worden aangemerkt. Wat zijn de gevolgen als het kind als mantelzorger voor beide ouders is aangemerkt en een der ouders overlijdt? En wat zijn de gevolgen als de tweede ouder overlijdt? En wat zijn de gevolgen voor de ervende ouder(s) als het kind als eerste overlijdt?

Ingevolge artikel 7, lid 1 wordt hetgeen is opgeofferd in mindering gebracht op de waarde, die op grond van een aantal artikelen wordt verkregen, maar niet verder dan nihil. Wat is de motivatie van deze beperking?

Het wetsvoorstel introduceert zowel voor de Successiewet als de Wet op de inkomstenbelasting de belastingheffing over en de toerekening van afgezonderd particulier vermogen (APV). Kan de regering de wettelijke definitie van APV nog eens verduidelijken? Kan de regering kwantitatieve en kwalitatieve criteria geven? De vraag waar de leden van de VVD-fractie verder mee worstelen is hoe iemand die niets verkrijgt en geen aanspraken heeft op het APV kan doen blijken, dat op hem de belastingplicht niet van toepassing moet zijn. Kan de regering helder aangeven hoe hij die negatieve bewijsvoering ziet? Ook vragen genoemde leden een reactie van de regering op de vele vragen die in het artikel Afgezonderd Particulier Vermogen, naar een duaal stelsel in WPNR van 6 juni 2009 worden gesteld.

Is de conclusie juist dat, nadat het wetsvoorstel tot wet is verheven ook binnen de 10-jaarstermijn schenkingen onder opschortende voorwaarde kunnen worden gedaan, zonder dat schenkingsbelasting in Nederland moet worden voldaan, mits de voorwaarde ingaat buiten deze termijn en de schenker op dat moment niet in Nederland woont?

Tarief, berekening van de belasting, vrijstellingen

De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een reactie op het artikel «Kamer creëert belastinglek in Successiewet» van Felix Peppelenbosch in de Staatscourant van 11 november jl.

Het wetsvoorstel introduceert de SBBI. Een van de voorwaarden voor de vrijstelling is dat de SBBI niet aan een winstbelasting mag zijn onderworpen dan wel daarvan is vrijgesteld. Wat zijn de gevolgen als de SBBI voor een deel van zijn activiteiten belastingplichtig is?

De definities van ANBI en SBBI bevatten open normen, die door de rechter ingevuld moeten worden. De vraag van de leden van de VVD-fractie is of de regering de grenzen van algemeen belang en sociaal belang nog eens helder kan duiden. Gelet op de verschillende rechtsgevolgen achten die leden die duiding van groot belang. Kan de regering ook ingaan op de overgang van een ANBI, die niet langer aan de voorwaarden voldoet, naar het regime van de SBBI? Acht de regering het terecht dat donateurs, die geheel te goeder trouw zijn, na het verval van de ANBI-status hun donatie niet meer fiscaal kunnen aftrekken?

Kan een zogenaamde steunstichting een ANBI of SBBI zijn?

Bij de behandeling van het wetsvoorstel is ingegaan op de aftrekbaarheid van een periodieke gift aan een SBBI met meer dan 25 leden. Kan de regering de ratio van deze al langer bestaande regeling aangeven? Vreest

hij geen misbruik van deze regeling? Een periodieke gift aan een vriendenclub (stel een wijn- of kookclub), die aan genoemd ledenaantal voldoet, is immers aftrekbaar.

De regering heeft tijdens de wetsgeschiedenis een aantal keren toegezegd, dat hij de belastingdienst opdracht zal geven om de regelingen van de ANBI en SSBI soepel toe te passen. De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een compleet overzicht (voor de Successiewet en de inkomstenbelasting) van die toezeggingen.

Bedrijfsopvolging

De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een reactie van de regering op de vragen die in het artikel «De nieuwe bedrijfsopvolgingsregeling: Alle knelpunten opgelost?» in WPNR van 6 juni 2009 worden opgeworpen.

Amendement met het nummer 79 betreft artikel 35b. De leden van de VVD-fractie vernemen graag van de regering hoe hij het begrip objectieve onderneming gaat definiëren. Zij gaan ervan uit dat hij daarbij niet afwijkt van de definitie, die in de jurisprudentie is uitgewerkt.

Invorderingswet

De invorderingswet bevat een aantal extra rechten voor de Ontvanger. De leden van de VVD-fractie ontvangen graag inzicht in de afwegingen die de regering heeft gemaakt tussen het belang van de natuurlijk persoon of rechtspersoon en het belang van de overheid in de persoon van de Ontvanger. Zou goede trouw van de aansprakelijkgestelde de rechten van de Ontvanger niet moeten beperken?

Tot slot

De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een reactie op de brief van 23 november 2009 van de KNB en het e-mailbericht van 24 november 2009, dat daarop aansluit. Hetzelfde geldt voor het artikel van mr. E. Kwakernaak in NederBelgisch Magazine van oktober 2009.

De leden van de fractie van de **Partij van de Arbeid** hadden met bijzondere belangstelling kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. Zij wilden zelfs in dit vroege stadium van de behandeling niet verhelelen dat de reacties in hun kring op de verschillende voorstellen overwegend positief waren geweest, hetgeen niet wegnam dat deze leden nog enige vragen beantwoord wilden zien. Zien deze leden het goed dan ziet een niet onbelangrijk deel van het voorliggende wetsvoorstel niet zozeer op de erf- en schenkbelasting als zodanig als wel op het in de Inkomsten- (alsook in de erf- en schenk)belasting betrekken van in zogeheten *trust*-constructies afgezonderd particulier vermogen. De regering geeft aan dat deze constructies, *trusts* en soortgelijke, in de afgelopen jaren een grote vlucht hebben genomen. De leden van de PvdA vroegen hoeveel Nederlandse belastingplichtigen bij benadering vermogen hebben afgezonderd («zwevend» gemaakt) in een dergelijke constructies. Ook toonden zij zich geïnteresseerd in de schatting van het gemiddelde vermogen dat op deze wijze aan het oog van de fiscus is onttrokken. Is, zo vroegen deze leden, hun indruk juist dat mede met het oog op de kosten en risico's van dergelijke constructies er van uitgegaan mag worden dat het hier uitsluitend grote vermogens betreft?

Tegen deze achtergrond stelden de leden van de PvdA tevens de vraag of de regering een benadering kan geven van de belastingopbrengsten in IB, erf- en schenkbelasting die door deze wijze van afzondering van particu-

lier vermogen worden gederfd. Vervolgens rees bij deze leden natuurlijk de vraag welk deel van het bedoelde zwevend vermogen de regering «in beeld» denkt te kunnen krijgen met de nu voorgestelde wettelijke bepalingen en op welke wijze. En te meer: wat dan de opbrengst in termen van een bredere effectieve belastinggrondslag en een hogere belastingopbrengst zou kunnen zijn. De leden van de PvdA vroegen zich in dit kader af hoe de door de regering nu in het «dekkingsplaatje» opgevoerde extra opbrengsten van € 150 mln in de IB en € 60 mln in de erf- en schenkbelasting moeten worden geïnterpreteerd: als realistisch, als prudent of als buitengewoon conservatief? Wellicht zouden deze leden geholpen zijn wanneer de regering wat meer informatie zou geven over de wijze waarop zij, met de nieuwe wetsbepalingen in de hand, het afgezonderd particulier vermogen de komende jaren gaat aanpakken. Deze leden achtten daarbij, met de regering, de mogelijkheid van een zekere mate van vrijwillige «inkeer» zeker niet te verwaarlozen.

Met interesse hadden de leden van de PvdA daarnaast kennisgenomen van de discussie over de bedrijfsopvolging. Het kwam deze leden voor dat de regering aanvankelijk wel een bijzonder magere argumentatie ter tafel had gebracht om de vrijstelling voor bedrijfsvermogen in de erf- en schenkbelasting van 75 op 90% te brengen. Mede gezien de lage tarieven in deze belastingen, in het nieuwe regime voor kinderen van 10–20%, en de op zich al hoge vrijstelling van 75% kwam het deze leden als tamelijk onwaarschijnlijk voor dat de betaling van schenk- en erfbelasting als zodanig een onttrekking aan het bedrijfsvermogen zou kunnen bewerkstelligen dat dit de continuïteit van de onderneming in gevaar kan brengen. Anders gezegd: wil de aanslag erf- of schenkbelasting werkelijk substantieel zijn ingeval van bedrijfsopvolging, dan moet er sprake zijn van een zeer aanzienlijk vermogen en kan een bescheiden onttrekking dus nauwelijks een probleem vormen (geringe verschuiving van eigen naar vreemd vermogen). Deze leden vroegen de regering dan ook een nadere argumentatie op dit punt, mogelijk aan de hand van voorbeelden die aannemelijk zouden kunnen maken dat in sommige gevallen de continuïteit van een bedrijf in gevaar kan komen; daarbij zouden deze leden geholpen zijn wanneer de regering enig inzicht kan geven in het gemiddeld bedrijfsvermogen bij bedrijfsopvolging door kinderen en door andere bloedverwanten. Bij gebrek aan een dergelijke argumentatie namen deze leden voorshands aan dat de regering hier een probleem heeft willen oplossen dat niet bestaat, dan wel een subsidie heeft willen geven aan een op zich sympathieke groep landgenoten zonder daarvoor een valide reden te kunnen vinden.

Wat betreft de nieuwe tarief- en vrijstellingenstructuur in de erf- en schenkbelasting stemden de leden van de PvdA graag in met de gedachte van vereenvoudiging. Wel zouden zij ten aanzien van de erfbelasting op kleine vermogens nog graag de geruststelling ontvangen dat de verhoging van de laagste tarieven (5 en 8% naar 10%) in de uitwerking wordt gemitigeerd door de verhoging van de vrijstelling zodat per saldo in voorkomende gevallen niet meer erfbelasting wordt geheven. Deze leden meenden dat de regering van opvatting is dat de wijzigingen in de erfbelasting over de gehele linie tot een lagere aanslag zullen leiden, maar zagen dit nog graag bevestigd. Ook toonden de leden van de PvdA zich geïnteresseerd in cijfers betreffende de omvang van het gemiddelde vermogen dat in de erfbelasting wordt betrokken, en de omvang van de gemiddelde verkrijging en stelden zij de meer principiële vraag welke consequenties de «democratisering van het vermogensbezit» (steeds meer mensen hebben een, gemiddeld steeds kleiner wordend vermogen) voor de grondslag en structuur van de erf- en schenkbelasting in de toekomst zou kunnen hebben.

De leden van de PvdA stelden vast dat de opbrengsten van de vernieuwde tariefstructuur in de erfbelasting in zeer overwegende mate neerslaan bij de «niet- en ver-verwanten». Dit is, zo begrepen deze leden, vooral het gevolg van de zeer scherpe tariefsverlaging in tariefgroep 3 (nieuwe tariefgroep 2: overige verkrijgers) van 41–69% naar 30–40%. Deze leden constateerden echter ook dat de tariefsverlaging verreweg het grootst is bij overige verkrijgers die de grootste vermogens verkrijgen. Dit riep bij de leden van de PvdA de vraag op of de regering inzicht kan verschaffen in de verdeling van de geraamde € 231 mln mindere afdracht erfbelasting over de verkrijgingen naar grootte en naar aantal. Meer in het algemeen vroegen de leden van de PvdA de regering waarom bij hen de indruk is kunnen ontstaan dat de opbrengsten van de aanpak van *trust*- en andere constructies in overwegende mate zijn aangewend om de erf- en schenkbelasting op hogere vermogens te verminderen (inzonderheid bij overige verkrijgers), terwijl de vooruitgang bij kleinere verkrijgingen slechts mondjesmaat lijkt te zijn.

Wat betreft het partnerbegrip delen de leden van de PvdA de opvatting dat dit aan een grondige revisie toe was. Met de hoofdlijn van de formulering die hier door de regering is gekozen stemmen deze leden graag in. Zij constateerden bovendien dat een aantal door de Tweede Kamer aangebrachte wijzigingen in het partnerbegrip (nog) meer het accent leggen op de wederzijdse zorgplicht en minder op de formele vastlegging van de relatie. Deze leden noemden in dit verband met name de langdurige niet-geformaliseerde relaties en de relaties van bloedverwanten waarin het (mantel)zorgaspect overheerst. Dat deze relaties nu voor de erf- en schenkbelasting onder de hoge vrijstellingen die voortvloeien uit het partnerschap zijn gebracht leek de leden van de PvdA in overeenstemming met de maatschappelijke opvattingen en het rechtvaardigheidsgevoel. Zij vroegen de regering hierop te willen reageren.

De verhoging van de vrijstellingen in de schenkbelasting voor jaarlijkse en eenmalige schenkingen aan kinderen achtten de leden van de PvdA op zich gerechtvaardigd. Zij vroegen de regering welke haar opvatting is betreffende de wenselijkheid van het schenken «met de warme hand» boven het verkrijgen «uit de koude hand». Deze leden meenden dat daarbij een afweging moest worden gemaakt tussen de solidariteit tussen de generaties die is gediend met het schenken met de warme hand enerzijds, en het gevaar dat op deze wijze de door vermogenstoetsen gerechtvaardigde eigen bijdragen in bijvoorbeeld de zorgkosten worden ontgaan, anderzijds. Zij vroegen de opvatting van de regering over dit dilemma: zien wij het liefst dat ouderen hun vermogen zoveel mogelijk behouden opdat zij zo lang mogelijk in de collectieve kosten kunnen bijdragen, of achten wij het bij leven overhevelen van vermogens naar kinderen maatschappelijk en economisch wenselijk? Deze leden stelden deze principiële vraag mede omdat zij meenden dat de Tweede Kamer er in zijn amendering blijk van geeft te tenderen naar een positieve visie op de schenking bij leven: anders konden de leden de zeer forse verhoging van de eenmalige vrijstelling van € 25 000 naar € 50 000, ingeval van aankoop van een huis of aangaan van een dure opleiding, niet verklaren. Zij vroegen zich hoe de regering tegen deze achtergrond aankijkt tegen de toekomst van de schenkbelasting in de relatie ouder-kind, op langere termijn.

De leden van de PvdA konden zich voorstellen dat uit een oogpunt van bestrijding van oneigenlijk gebruik een aanscherping van het ANBI-regime wordt voorgesteld. In dat opzicht toonden zij zich gerustgesteld door de opvatting van de regering dat ook onder de «90%-norm» de echte goede doelenorganisaties moeiteloos onder het ANBI-regime zullen kunnen blijven. Toch vroegen deze leden zich af wat er gebeurt met organisaties die naar het oordeel van de Inspecteur wel aan de oude 50%-norm

voldoen, maar niet de 90%-norm halen. Behoort een uitwijk naar het nieuwe SBBI-regime voor deze organisaties tot de mogelijkheden, zo vroegen de leden van de PvdA of zijn «sociaal belang behartigende» activiteiten van een totaal andere aard dan «algemeen nut beogende»? , en zo ja, wat is dan precies het verschil. De aan het woord zijnde leden vroegen de regering nog eens helder uiteen te zetten wat het verschil tussen «ten algemenen nutte» en «van sociaal belang» is en waarom dit in de praktijk niet ongeveer op hetzelfde neer zou komen. In dat laatste geval, zo merkten deze leden op, zou het verschil tussen ANBI en SBBI dus vooral cijfermatig zijn en wel respectievelijk «90% of meer» dan wel «50 tot 90%» activiteiten die niet van particulier maar van sociaal, maatschappelijk, publiek of algemeen belang zijn. Dit zou de taak van de Belastingdienst mogelijk kunnen verlichten en het aantal interpretatiegeschillen kunnen verkleinen. Is daarentegen, zo gingen deze leden voort, «ten algemenen nutte» en geheel andere categorie dan «van sociaal belang» dan rijst de vraag wat er met al die organisaties gaat gebeuren die wel veel activiteiten ten algemenen nutte kennen maar (net) geen 90%. De regering zou deze leden helpen wanneer zij uit het huidige bestand a an ANBI's bij benadering zou kunnen aangeven welke typen instellingen voortaan onder het nieuwe ANBI-regime zullen vallen, welke onder het SBBI-regime en welke nergens onder. Dat daarbij als voorbeeld wordt gegeven dat de landelijke scouting organisatie een ANBI zou zijn, maar plaatselijke scouting groepen mogelijk een SBBI, maakte de leden van de PvdA niet geruster wat betreft de transparantie en begrijpelijkheid van het nu aangebrachte onderscheid. Voorts vroegen de leden waarom als onderscheid tussen de ANBI- en de SBBI-status is gekozen voor het vervallen van de giftenaftrek in de IB ingeval van een schenking aan een SBBI, terwijl het regime van het schenkingsrecht (vrijstelling) gelijk blijft. De leden van de PvdA vroegen de regering hiervoor een nadere verklaring te geven.

De leden van de **SP**-fractie hebben kennis genomen van het wetsvoorstel en hebben daarover een aantal vragen.

Begrotingsconsequenties van het wetsvoorstel als geheel

De leden van de SP-fractie vragen de regering om in een staatje de begrotingsconsequenties van het gewijzigd voorstel van wet (31 930 A) en zijn onderdelen aan te geven, voor iedere post onderscheiden naar de huidige omvang (onder vermelding van het peiljaar dat de regering hanteert) en de mutaties. Wat betreft de huidige stand en de wijziging van de belastinginkomsten als gevolg van de herziening tariefstructuur wordt gevraagd te onderscheiden naar:

- successie- c.q. erfbelasting partner;
 - wijziging tarief ;
 - wijziging vrijstelling;
 - (voor beide volstaat een globale indicatie: de grondslagwijziging kan worden verwaarloosd of afzonderlijk gerubriceerd worden)
- successie- c.q. erfbelasting kinderen;
 - wijziging tarief;
 - wijziging vrijstelling;
- successie- c.q. erfbelasting kleinkinderen;
- overige successie- c.q. erfbelasting;
- schenkbelasting kindverkrijgingen;
- schenkbelasting kleinkindverkrijgingen;
- schenkbelasting overige verkrijgingen.

Bij de betreffende cijfers die in onderstaande vragen genoemd worden, zijn nog de cijfers uit het oorspronkelijk voorstel van wet aangehouden. Wat betreft «de financiering» wordt de regering gevraagd de posten die niet in het onderhavige wetsvoorstel geregeld worden, te markeren en

daarbij aan te geven in welk toekomstig wetsvoorstel die eventueel geregeld worden (en voorzover bekend met artikelverwijzing).

Erf- en schenkbelasting: algemeen

De voorgestelde tarieven in de erf- en schenkbelasting zijn als volgt:

Gedeelte van de belaste verkrijging tussen	I. indien verkregen door partner of afstammelingen in de rechte lijn ¹	II. in overige gevallen
€ 0 en € 118 000	10%	30%
€ 118 000 en hoger	20%	40%

¹ Voor afstammelingen in de tweede of verdere graad bedraagt de belasting het ingevolge deze kolom verschuldigde, vermeerderd met 80% daarvan.

Kan de regering voor ieder van deze tarieven de redenering geven die haar noopte juist deze tarieven voor te stellen, zowel betreffende de verkrijging (de specifieke grens van € 118 000 of de aanvankelijke van € 125 000) als betreffende de specifieke tarieven?¹

Kan de regering ook een redenering geven voor de diverse vrijstellingen, inclusief de keuze voor een (specifieke) voetvrijstelling?²

Effect van het wijzigingsvoorstel erfbelasting op de vermogensverdeling

De leden van de SP-fractie stellen enige vragen bij het antwoord dat de regering gaf op vragen van de PvdA-fractie uit de Tweede Kamer over het effect van het voorstel op de vermogensverdeling. De genoemde PvdA-fractieleden vroegen: «Kan de regering aangeven op welke manier erfennissen de scheve vermogensverdeling in Nederland bestendigen of zelfs vergroten?»³ De regering antwoordde dat met de data en systemen van de *Belastingdienst* dit verband *niet rechtstreeks* te leggen is. «Om deze reden kan het kabinet de hiervoor vermelde vragen van de leden van de PvdA-fractie niet beantwoorden.»⁴ Dit antwoord lijkt toch wat formalistisch. Rechtstreeks komen er nooit antwoorden op vragen uit een databestand, tenzij je die er al in geprogrammeerd had. Voorts beschikt niet alleen de Belastingdienst maar ook het CBS over relevante gegevens. De leden van de SP-fractie herhalen daarom stellenderwijs de strekking van bovenstaande vraag: Kan de regering aan de hand van cijfers de stelling weerleggen dat het onderhavige wetsvoorstel de scheefheid van de vermogensverdeling bestendigt en vergroot?

Partnerverkrijgingen uit erfenis

Voor verkrijgingen uit erfenis door partners heeft de voorgestelde verhoging van de belastingvrije voet (van € 532 570 naar € 600.00) en de tariefsverlagingen (aan de top van 27% tot 20%) uitsluitend betrekking op nalatenschappen hoger dan de huidige belastingvrije voet. In 2005 betrof dit de top 2% nalatenschappen (30% van het nagelaten vermogen). Uitgaande van een standaardhuishouden van twee ouders en twee kinderen waarbij de partner één kindsdeel erft, gaat het echter om nalatenschappen van groter dan € 1,6 mln (€ 1,6 mln/3 ≈ € 532 570). In 2005 betrof dit de top 0,2% nalatenschappen (met 11% van het nagelaten vermogen). Door deze tariefs- en voetverlaging zijn uiteraard ook de kindverkrigingen uit de nalatenschap van de laatstoverleden ouder hoger dan thans.⁵ Zien we naar de *vermogensverdeling* van huishoudens dan gaat het hier om huishoudens met een vermogen van groter dan € 3,2 mln. (2x € 1,6 mln.). Kan de regering bij het CBS navragen om welk promiel van de vermogensverdeling het dan gaat, zowel bij de algemene vermogensverdeling huishoudens als de vermogensverdeling huishoudens met een lid

¹ Daarbij zij opgemerkt dat «eenvoudig» geen voldoende argument is: 0% of 100% is het meest eenvoudig.

² Bij het samenstel van verkrijgingsgrens, tarief en vrijstelling zij opgemerkt dat de eventuele redenering dat specifieke groepen er niet op achteruit mogen gaan, weinig gefundeerd lijkt, tenzij de redenering is dat (de toelichting op) de huidige successiewet de fundering biedt – in dit geval is het verzoek die kort te memoreren. Zo deze – de fundering van de huidige successiewet – de grond zou bieden, ware dan toch te beargumenteren waarom specifieke groepen er in het voorstel op vooruit gaan.

³ Nader verslag (31 930, nr. 11) blz. 13. Zij vroegen daarbij tevens naar de connectie tussen verkrijgingen uit erfenis, de vermogensverdeling en de inkomensverdeling. Dat laatste is wellicht lastig, maar opgemerkt kan worden dat het CBS wel beschikt over de rangschikking van de inkomensverdeling en de rangschikking van de vermogensverdeling (zie Statline); de rangschikking van de nalatenschappen en de verkrijgingen zouden dan daaraan gerelateerd moeten worden. Dat zal met onzekerheden gepaard gaan, maar het maken van schattingen wat dit betreft is niet onmogelijk.

⁴ Nota naar aanleiding van het nader verslag (31 930, nr. 13) blz. 32 e.v..

⁵ Zo heeft het wetsvoorstel tot gevolg dat bijvoorbeeld bij een nalatenschap van € 5 mln. die via een 1/3 kindsdeel van de partner na het overlijden van de laatste aan twee kinderen toevalt, de totale effectieve nalatenschapsbelastingdruk voor deze kinderen 15% lager ligt dan thans het geval is [(erfbelasting partner en kinderen uit nalatenschap eerstoverledene + erfbelasting kinderen uit kindsdeel laatstoverledene)/(nalatenschap eerstoverledene)]. Kan de regering dit bevestigen?

van > 65 jaar? Wat is in beide gevallen het aantal huishoudens in en boven dit promiel en wat is het gemiddeld vermogen van deze vermogensklasse?

Per saldo gaat deze groep hoogvermogen € 12 mln. minder belasting betalen. Welke redenering ligt eraan ten grondslag om deze hoogvermogen minder te belasten dan thans? Beamt de regering de stelling dat deze belastingverlaging de scheefheid van de huidige vermogensverdeling bestendigt c.q. versterkt – tenminste voorzover dit het vermogen van de top 5% ten opzichte van de rest betreft? (In 2006 was het vermogen van die 5%-groep al 48% van het totaal.)

Kindverkrigingen uit erfenis

Om, hangende nadere informatie van de regering daarover, iets te kunnen zeggen over de vermogensverdelingseffecten (verwezen wordt nogmaals naar het ontwijkende antwoord op vragen van de PvdA-leden uit de Tweede Kamer) gaan de leden van de SP-fractie uit van de kindverkrigingen uit nalatenschap bij een standaardhuishouden van twee ouders en twee kinderen. Een nalatenschap € x van de eerstoverleden ouder komt dan eerst voor bruto 1/3 terecht bij een kind, en vervolgens valt hem bruto 1/6 toe via de langstlevende ouder (mits de laatste dit deel in stand houdt).¹

Naast de tariefsverlaging uit het voorstel, springt de belastingvrije voet in het oog. Ieder kind krijgt een vrijstelling van € 19 000 (thans is er uitsluitend voor verkrigingen < € 27 309 een vrijstelling van € 10 323). Bij een volledige effectivering van de vrijstelling gaat het dan doorgaans om een nalatenschap van groter dan € 57 000 (3x € 19 000: bij de eerstoverleden ouder). In 2005 betreft dit de top 31% van de vermogensverdeling nalatenschappen.²

Ook bij topverkrigingen genieten kinderen, in het voorstel, dus 2 maal een belastingvrije voet van € 19 000 (thans 0) – eerst bij eerstoverleden ouder, dan bij de langstlevende. Bij een 20% tarief gaat het dan aan de grens om twee maal een onbelaste € 95 000 (€ 190 000).

Naast deze douceur biedt de regering de kinderen van ouders met topvermogens nog een aardigheidje aan: bij erfverkrigingen vanaf € 910 163 krijgen 7%-punt belastingtariefvermindering.

De leden van de SP-fractie vragen de regering om wat betreft kindverkrigingen uit erfenis de derving belastinginkomsten van het voorstel t.o.v. de huidige wet te splitsen in de volgende klassen:³

- € 0–€ 25 000 (in 2005 de onderste 63% van de nalatenschappenverdeling);
- € 25 000–€ 100 000 (in 2005 17½% van de nalatenschappenverdeling);
- € 100 000–€ 500 000 (in 2005 17½% van de nalatenschappenverdeling);
- > € 500 000 (in 2005 de top-2% van de nalatenschappenverdeling).

In de grafieken die de regering op blz. 115 van de Nota naar aanleiding van het verslag uit de Tweede Kamer presenteert, loopt de verkrigingsomvang voor partners door tot € 5 mln.; die voor kinderen loopt echter slechts door tot € 1 mln.. De hoogste reductie in de effectieve belastingdruk lijkt echter daarboven te liggen. Kan de regering bevestigen dat in de effectieve belastingdruk voor kindverkrigingen uit erfenis de reductie voor verkrigingen van ± € 2,5 mln. ongeveer 20% is, en dat deze reductie bij verkrigingen boven ± € 20 mln. oploopt tot boven de 25%? De SP-leden vragen de regering om de twee genoemde grafieken (figuur 1 en 2) uit te breiden tot op een verkrigingsomvang van € 10 mln., en wel ieder in twee varianten: (a) de horizontale as continue van € 0–€ 10 000 000; (b) de horizontale as continue van € 0–€ 1 000 000, dan een breuk en vervolgens intervallen van € 1 mln. oplopend tot € 10 mln..

¹ Bij de burgerlijke staat van degenen die nalaten gaat het gemiddeld in 84% van de gevallen om gehuwden of verweduwen (9% ongehuwd, 7% gescheiden) – cijfers CBS over 2005.

² Zoals steeds wordt aan de betreffende nalatenschapsstatistiek van het CBS het verschil toegevoegd tussen het aantal uit die statistiek en het aantal overledenen in dat jaar; het verschil is 17%; voor deze groep kan verondersteld worden dat het om een negatieve of een verwaarloosbare nalatenschap gaat.

Van huishoudens met een lid van > 65 jaar lag in 2006 lag het mediane vermogen in het 6e percentiel op € 41 000; het gemiddelde vermogen van de onderste helft van de vermogensverdeling – de 1e vijf percentielen – lag op € 5 600; dus de gemiddelde verkriging is daar doorgaans ± € 1 850. Al die mensen vallen al onder de huidige vrijstelling.

³ Op de een of andere manier moet de regering toch de begrotingsconsequenties van het voorstel berekend hebben. In de cijfers die de regering – op vragen van de PvdA-fractie uit de Tweede Kamer – op blz. 75–76 van de Nota naar aanleiding van het verslag uit de Tweede Kamer verstrekte (31 930, nr. 9) zijn deze consequenties niet af te leiden omdat de regering cijfers over twee verschillende jaren verstrekte: 2009 voor de huidige wet en 2010 voor het voorstel. Zo liggen daar bijvoorbeeld voor tariefgroep IA (partners en kinderen) van de successierecht/erfbelasting de opbrengsten 2010 € 32 mln. hoger dan in 2009! Die vergelijking levert voor een parlementslid geen inzicht op.

Wat betreft de effectieve belastingdruk lijkt in het voorstel voor kindverkrigingen uit erfenis de sterkste drukprogressie aan de onderkant te liggen, namelijk tussen ongeveer de € 20 000 en de € 55 000 (voor alle duidelijkheid: dit is de «onderkant» van de «30% bovenkant»). Voorts is er nog een aanzienlijk minder sterke progressie rond de € 155 000. Vervolgens lijkt de progressie sterk af te lopen. De SP-leden vragen de regering om in een grafiek de drukprogressie aan te geven, met op de horizontale as de verkrijgingsbedragen van € 0–€ 1 000 000 (die voor de voorgestelde tariefstructuur volstaat). Kan de regering daarbij aangeven waarom zij juist gekozen heeft voor deze progressiestructuur, d.w.z. met een sterke progressie aan de «onderkant» en niet aan de bovenkant?¹

Berekeningen aan de hand van de nalatenschapsstatistiek van het CBS (2005),² de burgerlijke staat van de erflaters (met daarbij de veronderstelling dat gehuwde of gescheiden erflaters gemiddeld twee kinderen hebben) en de wijziging van de effectieve belastingdruk uit het wetsvoorstel, leveren de volgende ruwe schatting op:

kindverkrigingen uit nalatenschap ¹	aandeel klasse uit kolom 1 in totaal aantal kindverkrigingen ²	aandeel in het belastingvoordeel uit hoofde van het wetsvoorstel
> € 1,5 mln.	0,2%	27%
> € 250 000	2%	31%
> € 100 000	9½%	75%

¹ De cijfers in deze kolom betreffen de verkrigingen (niet de nalatenschap).

² Dat wil zeggen het geschatte totaal aantal kindverkrigingen uit de gehele nalatenschapsverdeling, daarbij gerekend de kindverkrigingen die zo gering zijn dat ze onder de belastingvrije voet vallen of waarvoor (daarom) geen aangifte wordt gedaan.

Uit cijfers van het CBS over de vermogensverdeling 2006 blijkt:

- de vermogens van > €1 mln. beslaan de top 1,4% van de vermogensverdeling;
- de vermogens van > €250 000 beslaan de top 16% van de vermogensverdeling;
- de vermogens van > €100 000 beslaan de top 35% van de vermogensverdeling.

Kan de regering de orde van grootte van deze cijfers bevestigen? Zo nee, beschikt de regering over cijfers die de orde van grootte van bovenstaande cijfers weerleggen? De leden van de SP-fractie kunnen de berekeningen die ten grondslag liggen aan bovenstaande cijfers overleggen. Meer algemeen: beaamt de regering de stelling van de SP-fractie dat de belastingverlaging successierecht, c.q. erfbelasting, voor kinderen de scheefheid van de huidige vermogensverdeling bestendigt c.q. versterkt – tenminste voorzover dit het vermogen betreft van de top 1,4% ten opzichte van de rest, respectievelijk van de top 16% ten opzichte van de rest, respectievelijk van de top 35% ten opzichte van de rest? Deelt de regering de methodologische opvatting van Karl Popper dat een weerlegbare en empirisch onderbouwde stelling die niet empirisch weerlegd is, staande kan worden gehouden?

Kleinkindverkrigingen uit erfenis

¹ De vraag is niet naar de technische redenen. Aan de progressiestructuur liggen keuzes ten aanzien van tarieven en belastingvrije voeten ten grondslag. Andere keuzes resulteren in een andere progressiestructuur.

² Deze onder toevoeging van het totale aantal overledenen waarvoor geen nalatenschapsgegevens bekend zijn (23 205 in 2005), maar waarvan verondersteld kan worden dat de nalatenschap negatief of nihil is.

Bij de belastingderving erfbelasting kleinkinderen gaat het «slechts» om € 3 mln. (cijfer van vóór het gewijzigd voorstel van wet). Zien we naar de grafiek over de effectieve belastingdruk bij kleinkindverkrigingen uit erfenis (Nota naar aanleiding van het verslag uit de Tweede Kamer, blz. 116) dan gaat het bij de diverse verkrijgingsbedragen om plussen en minnen.

Indien een erflater met twee kinderen en vier kleinkinderen optimaal

gebruik maakt (kan maken) van de belastingvrije voet – voor kleinkinderen was die 0 en in het voorstel wordt die € 19 000 – dan gaat het om een nalatenschap van tenminste € 114 000. Hier valt te verwachten dat veel van de rijkere gebruik gaan maken van de belastingvrije voet voor kleinkinderen. Is dit ook de verwachting van de regering; m.a.w. verwacht de regering een aanzienlijke toename van de erfbelasting aan kleinkinderen? Enerzijds is het de vraag in hoeverre ze dan precies op de € 19 000 gaan zitten of wellicht ook iets daarboven. Anderzijds heeft dit effect op de belastingopbrengst erfvererving kinderen. Is dit kruiseffect meegenomen in de genoemde € 3 mln.?

Bij de tabellen over de aantallen verkrijgende kleinkinderen uit de Nota naar aanleiding van het nader verslag uit de Tweede Kamer (blz. 33) zien we bij Tariefgroep IA (kleinkinderen) een geschatte afname van 3610 tot 2220 (- 39%). Kan de regering deze toelichten? (Enerzijds vallen verkrijgingen tot € 19 000 buiten de heffing; anderzijds is er mogelijk ook enig tegengesteld effect te verwachten voor rijke erfstaten die in bepaalde gevallen tweemaal het effectieve tarief van kind op kind hoger calculeren dan éénmaal het effectieve tarief van grootouder op kleinkind, maar het is niet meteen in te zien hoe die opwegen tegen het eerder genoemde toename-effect.)

Schenken aan kinderen

Schenken worden in de IB geregistreerd bij de schenker en bij de ontvanger. De SP-leden vragen de regering om aangaande schenken aan kinderen uit (een steekproef uit) zijn IB-statistiek met betrekking tot de schenker een globale schatting te geven van de verdeling van deze schenken (aantal en gemiddelde omvang) over de 5%-groepen van de inkomensverdeling (met aantal per groep, c.q. het totale aantal, en de som van de schenken per groep). Deze leden vragen de regering tevens om – uit dezelfde bron – een schatting te geven van de 5% vermogensgroep van de schenkers. De regering kan daarbij uitgaan van de inkomensverdeling en de vermogensverdeling uit het IB-bestand, met daarbij een zeer ruwe schatting van de connectie met de inkomens- en vermogensverdeling van het CBS. Kan de regering bevestigen dat deze schenken vooral voorkomen bij de top van de inkomensverdeling? Zo ja om welke 5%-groepen gaat het vooral? Kan de regering ook bevestigen dat deze schenken vooral voorkomen bij de top van de vermogensverdeling? Zo ja, om welke 5%-groepen gaat het vooral? Kan de regering ook bevestigen dat door de schenkverwijdering (jaarlijks en eenmalig) de erfbelasting de facto ontweken wordt? Waarom is de regering voorstander van deze en dergelijke vrijstellingen (voorstander: kennelijk heeft de regering geen aanleiding gezien om de vrijstellingen uit de wet te schrappen). Ziet de regering deze vrijstellingen slechts als een bagatel of zit hier een andere redenering achter?

De fracties van **ChristenUnie en SGP** hebben met grote belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Het is voor onze fracties een goede zaak, dat de Successiewet 1956 wordt aangepast. Dat het gelukt is dit moeilijke onderwerp thans ter beoordeling voor te kunnen leggen aan de Eerste Kamer, is op zich reeds een te waarderen gebeurtenis.

Onze fracties hebben ondanks de geboden uitvoerige toelichting en informatie toch nog enkele vragen. Die willen we hierna stellen.

Allereerst enkele vragen over de z.g. Algemeen nut beogende instellingen, de ANBI's.

- Begrijpen we het goed, dat er een integriteitstoets t.a.v. ANBI's wordt ingevoerd. Kan daarover toch nog meer duidelijkheid worden gegeven? Wat houdt die nu precies in en hoe gaat die in zijn werk?

- Er komt een nieuwe beoordeling van ANBI's, een nieuwe aanwijzingsprocedure. Hoe specifiek wordt die uitgevoerd?
- Het nieuwe 90% criterium laat ruimte om voor 10% andere dan het algemeen nut beogende activiteiten kunnen te verrichten. Wat gebeurt er als die 10% activiteiten zijn die pertinent NIET het algemeen belang dienen?
- De Raad van State suggereert in zijn advies dat bij het al dan niet aanwijzen van een instelling als ANBI ook anderen dan de instelling belang hebben. Die anderen zouden, aldus de Raad van State, ook als belanghebbenden dienen te worden aangemerkt bij een voor bezwaar vatbare beschikking van de inspecteur inzake de aanwijzing als ANBI. Deze suggestie wordt niet overgenomen, omdat dat tot een aanzienlijke verzwaring van de uitvoeringslasten zou leiden. Deze argumentatie overtuigt onze fracties niet. Wat dan te doen door andere belanghebbenden, betrokkenen, indien een ANBI-instelling voor de vrije 10%, of via een andere rechtspersoon, een stichting bijv., verkeerde praktijken uitvoert?
- Voor kerkelijke en levensbeschouwelijke instellingen gaat nu ook het 90% criterium gelden. Toch stelt de regering in de Nota n.a.v. het verslag (31 930, nr. 9, pag. 63) «dat als uitgangspunt nog steeds geldt dat bij kerkelijke en levensbeschouwelijke instellingen ervan wordt uitgegaan dat ze zich volledig richten op het algemeen belang..». Dus toch 100% vragen onze fracties zicht af? Wat is het nu precies? Overigens, de regering had oorspronkelijk het 100% criterium gehandhaafd op grond van jurisprudentie. De leden van onze fracties zijn toch benieuwd wat die oorspronkelijke redentatie is geweest, inclusief de jurisprudentie dus, en waarom die nu is losgelaten, al hebben onze leden daar – laat dat duidelijk zijn – geen bezwaar tegen. Alleen verzet van kerkelijke instellingen, zoals de regering aangeeft, is toch zeker niet de hele motivatie geweest?

Dan enkele vragen over de SBBI.

- In de omschrijving van een SBBI wordt gesproken over instellingen met een «bijzonder maatschappelijke waarde» en een «sterkere en gezondere samenleving». Kan toch nog nader omschreven worden wat hiermee precies wordt bedoeld. Oftewel: hoe kan duidelijkheid worden gecreëerd over wat nu precies SBBI instellingen zijn?
- Voor de leden van onze fracties is ook nog niet geheel duidelijk, of bij de SBBI een integriteitstoets komt en zo nee, waarom niet en zo ja hoe precies, of sprake is van aanwijzing en zo nee hoe zit het dan met de controle en zo ja hoe dan. Wat de controle betreft: zijn de uitvoeringslasten daarvoor wel zodanig ingeschat, dat de controle inderdaad op voldoende niveau kan worden uitgevoerd?

Wat betreft de Afgezonderde Particuliere Vermogens willen de leden van onze fracties allereerst opmerken, dat het goed is dat hier een wettelijke regeling voor wordt getroffen. Wel hebben onze leden nog enkele vragen:

- Hoe «stevig» is de verwachte opbrengst als dekking van de tariefsverlaging van de Successiewet?
- Wat zijn de gevolgen als de verwachte dekking niet wordt gerealiseerd?
- Wat wordt gedaan met de financiële middelen die beschikbaar komen als de opbrengst groter is dan nodig is voor de dekking van de tariefsverlaging a.g.v. de Successiewet?
- Zijn er al bewegingen zichtbaar bij betrokkenen om de gevolgen van deze wet voor hun vermogen te voorkomen, zoals emigratie?

Vervolgens hebben de leden van onze fracties enkele vragen t.a.v. het partnerbegrip.

- Hoe wordt omgegaan met situaties waarbij personen wel apart wonen, maar om principiële redenen niet willen scheiden.
- Hoe wordt omgegaan in situaties met polygamie, in ons land terecht wettelijk verboden, maar toch voorkomend?
- Het is de leden van onze fracties niet geheel duidelijk wat de gevolgen zijn van het aannemen in de Tweede Kamer van het amendement 46, het voeren van een gezamenlijke huishouding gedurende minimaal 5 jaar. Wat moet onder «gezamenlijke huishouding» worden verstaan? Geldt dat bijv. ook voor een kostganger die al jaren op eenzelfde adres woont? Kan een inwonend (meerderjarig) kind nu ook als partner gelden voor zijn of haar (alleenstaande) ouder?

Artikel 10.

Het proces van totstandkoming van de tekst van artikel 10 is toch wel gepaard gegaan met onduidelijkheden/onjuistheden in de diverse (ontwerp)teksten van het wetsartikel. Uiteindelijk bevat het amendement stuk nr. 68 de definitieve tekst van de leden 5, 7 en 9 van artikel 10. In de Toelichting op dat amendement wordt in een aantal voorbeelden verduidelijkt in welke gevallen de toepassing van artikel 10 niet aan de orde is. In het kader van de mogelijke (niet)toepasselijkheid van artikel 10 en enige andere aspecten van het wetsvoorstel vragen de leden van onze fracties aandacht voor het volgende.

Langstlevende testamenten.

Een in de praktijk veel voorkomende vorm van een «langstlevende testament» bevat de volgende drie beschikkingen:

1. Keuzelegaat. Legaat aan de langstlevende (echtgenoot/partner) van de goederen van de nalatenschap die zij/hij mocht verkiezen, onder verplichting de waarde van de verkozen goederen aan de nalatenschap te vergoeden.
2. Vruchtgebruiklegaat. Legaat aan de langstlevende van het vruchtgebruik van de nalatenschap, waaronder ook de tot de nalatenschap behorende vordering tot vergoeding als onder 1 bedoeld.
3. Erfstelling. Onder de last van deze legaten worden de kinderen van de testateur tot diens erfgenamen benoemd.

Naar de mening van de leden van onze fracties worden de beschikkingen in een testament als hiervoor bedoeld niet door artikel 10 getroffen. Teneinde daaromtrent volledige zekerheid te verkrijgen vernemen we gaarne van de regering of zij kan bevestigen dat artikel 10 niet van toepassing is op een testament als hiervoor omschreven.

Artikel 10 lid 5 SW.

Volgens het voorgestelde artikel 10 lid 5 SW is de fictiebepaling niet van toepassing voor zover bij een verdeling een overbedelingsschuld ontstaat waartegenover volle eigendom wordt verkregen. In dat geval is immers geen sprake van verkleining van het vermogen. In de voorbeelden in amendement nr. 68 wordt telkens gesproken van een verdeling van een nalatenschap. De leden van onze fracties zouden graag bevestigd zien dat artikel 10 SW evenmin van toepassing is als een andere gemeenschap (bijvoorbeeld een ontbonden huwelijksgemeenschap, een ontbonden personenvennootschap of een zogenoemde eenvoudige gemeenschap) wordt verdeeld zolang tegenover de overbedelingsschuld volle eigendom wordt verkregen. Immers, ook in die gevallen wordt het vermogen niet verkleind.

Artikel 10 SW: rente tot maximaal 6% samengesteld.

Uit de toelichting op artikel 10 SW blijkt dat de rente die over een normale overbedelingsschuld wordt bijgeschreven niet onder artikel 10 SW valt. Op deze wijze worden de schuldeisers gecompenseerd voor het gemis aan rendement over het vermogen dat is toegeedeeld aan een andere

deelgenoot. Bovendien ontstaat er een evenwichtig systeem omdat het «vererfbaar» vermogen van de deelgenoot die wordt overbedeeld vergroot wordt met het genoten rendement over het toegedeelde vermogen. Het Uitvoeringsbesluit van de Successiewet veronderstelt een rendement van 6% per jaar. Naar de mening van de leden van onze fracties zou het voorgaande onverkort dienen te gelden voor de situaties als bedoeld in artikel 10 leden 6, 7 en 9 SW. Immers, ook in die gevallen wordt het vermogen van de schuldenaar vergroot met het rendement over het vermogen dat niet is uitgekeerd zodat daarover te zijner tijd erfbelasting is verschuldigd. Kan de regering bevestigen dat ook in die gevallen over de schuld tot maximaal 6% samengesteld rente kan worden bijgeschreven zonder dat artikel 10 SW van toepassing is?

Artikel 10 SW: turbovorderingen bij wettelijke verdeling.

In de toelichting op het wetsvoorstel is opgemerkt dat artikel 10 SW niet van toepassing is bij een testament met een wettelijke verdeling of ouderlijke boedelverdeling omdat in die gevallen geen sprake zou zijn van een rechtshandeling. Betekent dit dat artikel 10 SW ook niet van toepassing is als door middel van een speciale clause (zogenoemde Denekamp-clause) in een dergelijk testament vorderingen ontstaan die groter zijn dan het saldo van de nalatenschap? Naar de mening van de leden van onze fracties zou in zo'n situatie artikel 10 SW juist wel van toepassing moeten zijn. Kan de regering bevestigen dat in deze situatie artikel 10 SW van toepassing is krachtens artikel 10 lid 9 SW?

Artikel 9 SW: samengestelde rente bij langer leven.

In de praktijk komen vele testamenten voor waarbij over een schuld een enkelvoudige rente is verschuldigd die rekening houdend met de levensverwachting van de schuldenaar overeenkomt met een rente van 6% samengesteld. Een dergelijke renteomschrijving wordt gehanteerd aangezien de gevolgen voor de inkomstenbelasting niet geheel duidelijk zijn als over de schuld een samengestelde rente is bedongen. De jurisprudentie heeft op dit punt nog niet de gewenste zekerheid verschaft voor de testamentadviespraktijk. Nu in het wetsvoorstel met artikel 9 SW voor de erfbelasting wordt aangesloten bij een samengestelde rente, zouden onze fracties graag een toezegging van de regering ontvangen in de vorm van een beleidsbesluit waaruit blijkt dat een samengestelde rente niet leidt tot het rentedragend worden in de zin van de inkomstenbelasting. Verder zouden onze fracties het zeer op prijs stellen als in hetzelfde beleidsbesluit wordt toegezegd dat voor de erfbelasting ook bij «langer» leven een samengestelde rente op de nalatenschap in mindering mag worden gebracht, ook al is in het testament een enkelvoudige rente als hiervoor bedoeld opgenomen. De regering heeft in deze zin al een toezegging gedaan voor nalatenschappen die vóór 1 januari 1993 zijn opengevallen (TK 31 930, nr. 80). Onze fracties zijn evenwel van mening dat deze toezegging zou dienen te gelden voor alle nalatenschappen omdat – zoals gezegd – uit de huidige praktijk blijkt dat men thans nog in onzekerheid verkeert over de IB-gevolgen van een bedongen samengestelde rente. We achten het onwenselijk indien men enkel om deze reden gedwongen zou worden om een bestaand testament aan te passen.

Artikel 33 SW: kwijtschelding op bestaande eigen woning schulden.

Op grond van het voorgestelde artikel 33 onderdeel 5 SW kan de schenkingsvrijstelling voor kinderen eenmalig worden verhoogd naar € 50 000 indien de schenking wordt gebruikt voor een eigen woning of een studie/opleiding. Voor kinderen die reeds vóór 1 januari 2010 gebruik hebben gemaakt van de eenmalig verhoogde vrijstelling geldt een overgangsregeling in artikel 33 onderdeel 6 SW. Nu zijn er situaties waarbij kinderen reeds een woning hebben aangeschaft met behulp van een lening van hun ouder(s). Kan de regering al dan niet in de vorm van een beleidsbe-

sluit toezeggen dat in deze situaties ook van de verhoogde vrijstelling van € 50 000 gebruik kan worden gemaakt als wordt kwijtgescholden op een dergelijke eigen woning schuld?

Artikel 33 SW: opsplitsen eenmalige vrijstelling.

De schenkingsvrijstelling van € 5 000 kan eenmalig worden verhoogd tot € 24 000. Dit bedrag kan worden verhoogd tot € 50 000 indien het kind een eigen woning aanschaft (artikel 33 onderdeel 5 SW). De vraag rijst of een ouder € 24 000 kan schenken (bijvoorbeeld voor de inboedel) en daarnaast een bedrag van € 26 000 kan schenken dat wordt besteed voor de aankoop van de eigen woning, zoals dat kan bij kinderen die reeds vóór 1 januari 2010 gebruik hebben gemaakt van de eenmalig verhoogde vrijstelling (artikel 33 onderdeel 6 SW) Defiscalisering inkomstenbelasting. Naast de heffing van successierecht spelen de gevolgen van de inkomstenbelasting een grote rol bij de afwikkeling van nalatenschappen. Om de afwikkeling van nalatenschappen te vereenvoudigen zou de defiscalisering van artikel 5.4 Wet IB 2001 dienen te worden uitgebreid tot alle erfrechtelijke vorderingen en schulden tussen ouders en kinderen. Thans is de defiscalisering beperkt tot verdelingen waarbij alle goederen van de nalatenschap worden toegedeeld aan de langstlevende partner. Zo geldt de defiscalisering dus niet bij een zogenoemde partiële verdeling of een keuzelegaat tegen inbreng van de waarde. Ook veelvuldig gemaakte vruchtgebruiktestamenten zijn niet gedefiscaliseerd, terwijl dat wel maatschappelijk gewenst is. Defiscalisering heeft vele voordelen. Zo sluit de heffing aan bij degene die de beschikking heeft over het vermogen; pakt de heffing fiscaal neutraal uit, en levert defiscalisering aanzienlijke administratieve voordelen voor zowel de belastingplichtigen als de Belastingdienst. Onze fracties zouden graag een bevestiging van de staatssecretaris ontvangen dat de gewenste uitbreiding van de defiscalisering in ieder geval per 1 januari 2011 is gerealiseerd.

Opbrengen Successiewet.

Tenslotte vragen de leden van onze fracties of inzicht kan worden gegeven in de werkelijke en de geprognosticeerde opbrengst van de Successiewet over de periode 2000–2020.

De leden van de fracties van de CU en de SGP wachten de beantwoording van de regering met grote belangstelling af.

De leden van de fractie van **GroenLinks** sluiten zich aan bij onderstaande vragen van de leden van de fracties van de OSF en D66.

De leden van de fracties van de **OSF** en **D66** hebben met waardering kennis genomen van het wetsvoorstel Wijziging Successiewet. Zowel de daarin begrepen verlichting van de belastingdruk als de vereenvoudigingen vormen naar het oordeel van de fracties een aanzienlijke verbetering, alhoewel het moeilijk blijft een voldoende rechtvaardiging te vinden voor het belasten van erfenissen en schenkingen, anders dan de noodzaak om overheidsinkomsten te genereren.

Dat neemt niet weg dat deze leden constateren dat, vooral door een aantal amendementen, de eenvoud van het wetsvoorstel, zacht uitgedrukt, niet verbeterd is. Dat leidt tot zorgen over de uitvoerbaarheid en (mede daardoor) ook de rechtvaardigheid van onderdelen van de nieuwe wetgeving. In dat verband stellen de beide fracties de volgende vragen.

Volgens het nieuwe artikel 1a worden een ouder en kind als partners aangemerkt wanneer één van beide in het jaar voor het overlijden van de ander mantelzorg aan die ander heeft verleend en daarvoor een zg. mantelzorgcompliment heeft gekregen.

a. Betekent dit niet dat anderen in een volstrekt vergelijkbare positie

maar zonder een «compliment» op uitsluitend formele gronden worden achtergesteld in hun mogelijkheid om gebruik te maken van de zeer ruime vrijstelling van erfbelasting die voor partners gaat gelden?

- b. Bestaat hier ook de mogelijkheid dat twee mantelzorgers beide tot partner verklaard kunnen worden, alhoewel de systematiek dat in feite niet toelaat?

Ook volgens het nieuwe art. 1a worden gehuwden die van tafel en bed gescheiden zijn aangemerkt als ongehuwd en dus niet als partners. Is dat niet in strijd met het uitgangspunt dat het bestaan van een zorgplicht reden is om de aan het partnerschap gekoppelde vrijstelling van € 600 000 toe te kennen? Wat is, daarnaast, het feitelijke verschil met een situatie van wel duurzaam gescheiden levende maar niet formeel van tafel en bed gescheiden echtelieden, zolang er geen sprake is van een nieuwe partner?

De regering heeft uitdrukkelijk aangegeven te streven naar uniformering van het partnerbegrip in de relevante wetgeving, t.w. de erf- en schenkbelasting, de inkomstenbelasting en de inkomensafhankelijke regelingen. In hoeverre is het nog mogelijk tot zulke uniformering te komen nu er enkele ingrijpende amendementen in het wetsvoorstel zijn opgenomen?

In het nieuwe art. 32 wordt een vrijstelling van erfbelasting van 57 000 vastgesteld voor zieke of gehandicapte kinderen, Is deze categorie erfgenamen op een ondubbelzinnige wijze aan te wijzen aan de hand van objectieve criteria?

In het nieuwe artikel 33 wordt een eenmalige vrijstelling van schenkbelasting geregeld van € 50 000 i.p.v. de gebruikelijke € 24 000, ingeval de schenking gebruikt wordt voor aankoop van een eigen woning of voor betaling van studiekosten. Beide bestedingsalternatieven zijn eerder door de regering op meer dan duidelijke wijze voor oncontroleerbaar verklaard. Wat zal het gevolg zijn als deze regeling nu toch tot wet wordt?

In het nieuwe artikel 35b wordt een volledige vrijstelling van erf- en schenkbelasting vastgesteld voor verkrijging van ondernemingsvermogen tot een waarde van € 1 miljoen, en een vrijstelling van 83% voor de verkrijging die boven het miljoen uitgaat. Is daarmee de verhouding met de gebruikelijke vrijstellingen, in het geval het niet om ondernemingsvermogen gaat, niet volledig scheef getrokken, in ieder geval nog meer dan in het oorspronkelijke wetsvoorstel al het geval was? Kan een dergelijk enorm verschil nog verdedigd worden met het motief van een feitelijk kleinere draagkracht en het motief om ondernemerschap te willen stimuleren? Verzet het gelijkheidsbeginsel zich niet tegen een dergelijk groot verschil in behandeling van een verkrijger van ondernemersvermogen enerzijds en ander vermogen anderzijds?

In het nieuwe artikel 2.14a van de Wet IB 2001 worden voor een Afgezonderd Particulier Vermogen bezittingen en schulden die onderworpen zijn aan een (buitenlandse) winstbelasting van ten minste 10% niet meegeteld. Dat betekent dat een aantal APV's uitsluitend belast zal worden met een beperkte (buitenlandse) winstbelasting, terwijl andere belast worden in box 2 of 3 volgens de Wet IB 2001 en bovendien nog (in voorkomend geval) volgens de erf- en schenkbelasting. Kan de transparantie niet gebruikt worden om altijd de Nederlandse belastingen te heffen en daartegenover de in het buitenland verschuldigde belasting te compenseren?

Verder hebben beide fracties nog de volgende algemene vragen.

Alhoewel beide fracties begrip hebben voor de keuze die gemaakt is om verschil te maken tussen ANBI's en SBBI's kan niet gezegd worden dat dit de regelgeving overzichtelijker maakt. Temeer waar daarnaast ook nog apart de regel geldt van IB aftrek voor periodieke giften aan verenigingen met meer dan 25 leden, waarbij de notie van algemeen of sociaal belang niet duidelijk aanwezig is.

- a. Hoe is te verdedigen dat een gift of legaat voor een SBBI, dus van sociaal belang, weliswaar wordt vrijgesteld van erf- en schenkbelasting, maar niet in aanmerking komt voor IB aftrek, terwijl een periodieke gift aan een vereniging, ongeacht het doel daarvan, wel aftrekbaar is voor de IB?
- b. Is het mogelijk dat straks een giften of legaten ontvangende instelling door de belastinginspecties verschillend beoordeeld gaat worden wat betreft het wel of niet zijn van een SBBI?

De leden van de fracties van **OSF** en **D66** bemerken dat in de praktijk van de ANBI's wordt gevreesd voor extra administratieve lasten en langdurige onduidelijkheid. Begrijpt de regering deze vrees? Daarnaast worden klachten geuit over het gebrek aan rechtszekerheid voor ANBI's door steeds veranderende regelgeving, terwijl de praktijk juist gebaat is bij bestendig beleid. Is de staatssecretaris van plan in de toekomst opnieuw de ANBI's te «checken» of verdere wijzigingen aan te brengen in hun fiscale positie?

Kan nog eens uitgelegd worden waarom het redelijk geacht wordt om onderbedelingsvorderingen die ontstaan bij toepassing van het wettelijk erfrecht, en die dus geen onmiddellijke opbrengsten voor de verkrijger opleveren, te belasten met wel onmiddellijk verschuldigde erfbelasting?

Er ligt een voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevoegdheid, het toepasselijk recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en authentieke akten op het gebied van erfopvolging en betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring. Daarin wordt de gewone verblijfplaats van een overledene aangewezen als criterium voor de bepaling van het toepasselijke erfrecht en de voor die toepassing bevoegde autoriteit. Zal een dergelijke Europese regeling invloed hebben op de toepasselijkheid van de in het Nederlandse erfrecht geldende 10 jaarsfictie bij emigratie, op de toepasselijkheid van de nieuwe regels voor het APV of van andere onderdelen van ons erfrecht?

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Essers

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Hester Menninga